

॥ तैत्तिरीय आरण्यकम् ॥

॥ तृतीयः प्रश्नः ॥

ॐ तच्छुं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीः
स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्।
शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः
शान्तिः॥

चित्तिः सुक्। चित्तमाज्यम्। वाग्वेदिः। आधीतं बर्हिः। केतो
अग्निः। विज्ञातमग्निः। वाक्पतिर्होता। मन उपवक्ता। प्राणो
हविः। सामाध्वर्युः। वाचस्पते विधे नामन्। विधेम ते नाम।
विधेस्त्वमस्माकं नाम। वाचस्पतिः सोमं पिबतु। आऽस्मासु
नृम्णन्धात्स्वाहा॥१॥

अध्वर्युः पञ्च च॥१॥ [१]

पृथिवी होता। द्यौरध्वर्युः। रुद्रोऽग्नीत्। बृहस्पतिरुपवक्ता।
वाचस्पते वाचो वीर्येण। सम्भृततमेनायक्ष्यसे। यजमानाय
वार्यम्। आसुवस्करस्मै। वाचस्पतिः सोमं पिबतु।

ज॒ज॒न॒दि॒न्द्र॒मि॒न्द्रि॒याय॒ स्वाहा॑॥२॥

पृ॒थि॒वी॒ होता॒ द॒श॑॥२॥ _____ [२]

अ॒ग्नि॒र्होता॑। अ॒श्वि॒ना॑ऽध्व॒र्यू। त्व॒ष्टा॒ऽग्नी॒त्। मि॒त्र उ॑पव॒क्ता।
सोमः॑ सोम॑स्य पुरो॒गाः। शु॒क्रः शु॒क्रस्य॑ पुरो॒गाः। श्रा॒तास्त॑
इ॒न्द्र सोम॑ः। वा॒तापे॑र्हव॒न॒श्रुतः॑ स्वाहा॑॥३॥

अ॒ग्नि॒र्होता॑ऽष्टौ॥३॥ _____ [३]

सूर्यं॑ ते चक्षुः॑। वा॒तं प्रा॒णः। द्यां पृ॒ष्ठम्। अ॒न्तरि॑क्षमा॒त्मा।
अ॒ङ्गैर्य॑ज्ञम्। पृ॒थि॒वी॑ꣳ शरी॑रैः। वाच॑स्प॒तेऽच्छि॑द्रया
वा॒चा। अ॒च्छि॑द्रया जु॒ह्वा॑। दि॒वि दै॒वावृ॑धꣳ हो॒त्रा मे॑रयस्व
स्वाहा॑॥४॥

सूर्यं॑ ते नव॑॥४॥ _____ [४]

म॒हाह॑वि॒र्होता॑। स॒त्यह॑वि॒रध्व॑र्यूः। अच्यु॑तपाजा
अ॒ग्नी॒त्। अच्यु॑तमना उपव॒क्ता। अ॒नाधृ॑ष्यश्चा॑प्रतिधृष्यश्च
य॒ज्ञस्या॑भिग॒रौ। अ॒यास्य॑ उद्गा॒ता। वाच॑स्प॒ते ह॒द्विधे॑ नामन्।
वि॒धेम॑ ते॒ नाम॑। वि॒धेस्त्वम॒स्माकं॑ नाम॑। वा॒चस्प॑तिः
सोम॑मपात्। मा दै॒व्यस्त॑न्तुश्छेदि॒ मा म॑नुष्यः। नमो॑ दि॒वे।

नमः पृथिव्यै स्वाहा॥५॥

अपात्रीणि च॥५॥ [५]

वाग्धोता॥ दीक्षा पत्नी॥ वातोऽध्वर्युः॥ आपोऽभिगुरः॥ मनो
हविः॥ तपसि जुहोमि॥ भूर्भुवः सुवः॥ ब्रह्म स्वयम्भु॥ ब्रह्मणे
स्वयम्भुवे स्वाहा॥६॥

वाग्धोता नव॥६॥ [६]

ब्राह्मण एकहोता॥ स यज्ञः॥ स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं
यशः॥ यज्ञश्च मे भूयात्॥ अग्निर्द्विहोता॥ स भर्ता॥ स मे
ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः॥ भर्ता च मे भूयात्॥ पृथिवी
त्रिहोता॥ स प्रतिष्ठा॥७॥

स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः॥ प्रतिष्ठा च मे भूयात्॥
अन्तरिक्षं चतुर्होता॥ स विष्ठाः॥ स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं
यशः॥ विष्ठाश्च मे भूयात्॥ वायुः पञ्चहोता॥ स प्राणः॥ स मे
ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः॥ प्राणश्च मे भूयात्॥८॥

चन्द्रमा षड्होता॥ स ऋतून्कल्पयाति॥ स मे ददातु प्रजां
पशून्पुष्टिं यशः॥ ऋतवश्च मे कल्पन्ताम्॥ अन्नं सप्तहोता॥

स प्राणस्य प्राणः। स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः।
 प्राणस्य च मे प्राणो भूयात्। द्यौरष्टहोता। सौऽनाधृष्यः॥९॥
 स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः। अनाधृष्यश्च भूयासम्।
 आदित्यो नवहोता। स तेजस्वी। स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं
 यशः। तेजस्वी च भूयासम्। प्रजापतिर्दशहोता। स इदं
 सर्वम्। स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः। सर्वं च मे
 भूयात्॥१०॥

प्रतिष्ठा प्राणश्च मे भूयादनाधृष्यः सर्वं च मे भूयात्॥७॥ [७]

अग्निर्यजुर्भिः। सविता स्तोमैः। इन्द्र उक्थामदैः।
 मित्रावरुणावाशिषा। अङ्गिरसो धिष्णियैरग्निभिः। मरुतः
 सदोहविर्धानाभ्याम्। आपः प्रोक्षणीभिः। ओषधयो बर्हिषा।
 अदितिर्वेद्या। सोमो दीक्षया॥११॥ त्वष्टध्मेन। विष्णुर्यज्ञेन।
 वसव आज्येन। आदित्या दक्षिणाभिः। विश्वे देवा ऊर्जा।
 पूषा स्वगाकारेण। बृहस्पतिः पुरोधया। प्रजापतिरुद्गीथेन।
 अन्तरिक्षं पवित्रेण। वायुः पात्रैः। अहं श्रद्धया॥१२॥

दीक्षया पात्रैरेकं च॥८॥ [८]

सेनेन्द्रस्य। धेना बृहस्पतैः। पृथ्या पूष्णः। वाग्वायोः। दीक्षा
सोमस्य। पृथिव्यग्नेः। वसूनां गायत्री। रुद्राणां त्रिष्टुक्।
आदित्यानां जगती। विष्णोरनुष्टुक्॥१३॥

वरुणस्य विराट्। यज्ञस्य पङ्क्तिः। प्रजापतेरनुमतिः।
मित्रस्य श्रद्धा। सवितुः प्रसूतिः। सूर्यस्य मरीचिः।
चन्द्रमसो रोहिणी। ऋषीणामरुन्धती। पर्जन्यस्य विद्युत्।
चतस्रो दिशः। चतस्रोऽवान्तरदिशाः। अहश्च रात्रिश्च।
कृषिश्च वृष्टिश्च। त्विषिश्चापचितिश्च। आपश्चौषधयश्च। ऊर्क्
सूनृता च देवानां पत्नयः॥१४॥

अनुष्टुग्दिशः षट्॥१॥ [९]

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे। अश्विनोर्बाहुभ्याम्। पूष्णो
हस्ताभ्यां प्रतिगृह्णामि। राजा त्वा वरुणो नयतु देवि
दक्षिणेऽग्नये हिरण्यम्। तेनामृतत्वमंश्याम्। वयो दात्रे।
मयो मह्यमस्तु प्रतिग्रहीत्रे। क इदं कस्मा अदात्। कामः
कामाय। कामो दाता॥१५॥

कामः प्रतिग्रहीता। कामः समुद्रमाविश। कामेन
 त्वा प्रतिगृह्णामि। कामैतत्ते। एषा ते काम दक्षिणा।
 उत्तानस्त्वाङ्गीरसः प्रतिगृह्णातु। सोमाय वासः। रुद्राय
 गाम्। वरुणायाश्वम्। प्रजापतये पुरुषम्॥१६॥

मनवे तल्पम्। त्वष्ट्रेऽजाम्। पूष्णेऽविम्। निर्ऋत्या
 अश्वतरगर्दभौ। हिमवतो हस्तिनम्। गन्धर्वाप्सराभ्यः
 स्रगलं करणे। विश्वेभ्यो देवेभ्यो धान्यम्। वाचेऽन्नम्।
 ब्रह्मण ओदनम्। समुद्रायापः॥१७॥

उत्तानायाङ्गीरसायानः। वैश्वानराय रथम्। वैश्वानरः
 प्रत्नथा नाकमारुहत्। दिवः पृष्ठं भन्दमानः सुमन्मभिः।
 स पूर्ववज्जनयञ्जन्तवे धनम्। समानमज्मा परियाति
 जागृविः। राजा त्वा वरुणो नयतु देविदक्षिणे वैश्वानराय
 रथम्। तेनामृतत्वमश्याम्। वयो दात्रे। मयो मह्यमस्तु
 प्रतिग्रहीत्रे॥१८॥

क इदं कस्मा अदात्। कामः कामाय। कामो दाता।

कामः प्रतिग्रहीता। कामं॑ समुद्रमा वि॑श। कामेन॑
त्वा॒ प्रतिगृ॑ह्णामि। कामै॒तत्ते॑। ए॒षा ते॑ काम॒ दक्षि॑णा।
उ॒त्ता॒नस्त्वाङ्गी॑र॒सः प्रति॑गृह्णातु॥१९॥

दाता पुरुषमपः प्रतिग्रहीत्रे नवं च॥१०॥

सुव॑र्णं घ॒र्मं प॒रिवे॑द वे॒नम्। इन्द्र॑स्या॒त्मानं॑ द॒शधा॑ चरन्तम्।
अ॒न्तः स॑मु॒द्रे म॑न॒सा च॑रन्तम्। ब्रह्म॑न्व॒विन्द॑द्द॒शहो॑तार॒मर्णे॑।
अ॒न्तः प्र॑वि॒ष्टः शा॒स्ता ज॑ना॒नाम्। ए॒कः स॑न्ब॒हुधा॑ वि॒चारः।
श॒तं शु॒क्राणि॑ यत्रै॒कं भ॑वन्ति। स॒र्वे वे॒दा यत्रै॑कं भवन्ति। स॒र्वे
हो॒तारो॑ यत्रै॒कं भ॑वन्ति। स॒मान॑सीन आ॒त्मा ज॑ना॒नाम्॥२०॥

अ॒न्तः प्र॑वि॒ष्टः शा॒स्ता ज॑ना॒नां स॒र्वा॒त्मा। स॒र्वाः प्र॒जा यत्रै॑कं
भ॑वन्ति। चतु॑र्होतारो॒ यत्र॑ स॒म्पदं॑ गच्छ॑न्ति दे॒वैः। स॒मान॑सीन
आ॒त्मा ज॑ना॒नाम्। ब्रह्मेन्द्र॑म॒ग्निं ज॑ग॒तः प्र॑ति॒ष्ठाम्। दि॒व
आ॒त्मानं॑ स॒वितारं॑ बृ॒हस्प॑तिम्। चतु॑र्होतारं प्र॒दिशो॑ऽनु
क्लृ॑प्तम्। वा॒चो वी॒र्यं॑ तप॒साऽन्व॑विन्दत्। अ॒न्तः प्र॑वि॒ष्टं
क॒र्तार॑मे॒तम्। त्वष्टा॑रं॒ रूपा॑णि वि॒कुर्व॑न्त॒ विप॒श्चिम्॥२१॥

अमृतस्य प्राणं यज्ञमेतम्। चतुर्होतृणामात्मानं कवयो
 निचिक्युः। अन्तः प्रविष्टं कर्तारमेतम्। देवानां बन्धु निहितं
 गुहासु। अमृतेन क्लृप्तं यज्ञमेतम्। चतुर्होतृणामात्मानं
 कवयो निचिक्युः। शतत्रियुतः परिवेद विश्वा विश्ववारः।
 विश्वमिदं वृणाति। इन्द्रस्यात्मा निहितः पञ्चहोता। अमृतं
 देवानामायुः प्रजानाम्॥२२॥

इन्द्रः राजानं सवितारमेतम्। वायोरात्मानं कवयो
 निचिक्युः। रश्मि रश्मीनां मध्ये तपन्तम्। ऋतस्य
 पदे कवयो निपान्ति। य आण्डकोशे भुवनं बिभर्ति।
 अनिर्भिण्णः सन्नथं लोकान् विचष्टे। यस्याण्डकोशं
 शुष्ममाहुः प्राणमुल्बम्। तेन क्लृप्तोऽमृतेनाहमस्मि। सुवर्णं
 कोशं रजसा परीवृतम्। देवानां वसुधानीं विराजम्॥२३॥

अमृतस्य पूर्णान्तामु कलां विचक्षते। पादः षड्भौतुर्न
 किलाविवित्से। येनर्तवः पञ्चधोत क्लृप्ताः। उत वा षड्धा
 मनसोत क्लृप्ताः। तः षड्भौतारमृतुभिः कल्पमानम्।

ऋतस्य॑ प॒दे क॒वयो॑ निपा॑न्ति। अ॒न्तः प्रवि॑ष्टं क॒र्तार॑मे॒तम्।
अ॒न्तश्च॒न्द्रम॑सि॒ मन॑सा॒ चर॑न्तम्। स॒हैव स॑न्तं न वि॒जान॑न्ति
दे॒वाः। इन्द्र॑स्या॒त्मान॑श्च॒ शत॑धा चर॑न्तम्॥२४॥

इन्द्रो॑ राजा॒ जग॑तो॒ य ईशै॑। स॒प्तहो॑ता स॒प्तधा॑ वि॒कृ॑तः।
परे॑ण॒ तन्तुं॑ परि॒षि॒च्यमा॑नम्। अ॒न्तरा॑दि॒त्ये मन॑सा॒ चर॑न्तम्।
दे॒वाना॑श्च॒ हृद॑यं ब्रह्मा॒न्ववि॑न्दत्। ब्रह्मै॒तद्ब्रह्म॑ण॒ उज्ज॑भार। अ॒र्कश्च॑
श्रोत॑न्तश्च॒ सरि॑रस्य॒ मध्ये॑। आ यस्मि॑न्त॒सप्त॑ पे॒रवः॑। मे॒हन्ति॑
ब॒हुला॑श्च॒ श्रिय॑म्। ब॒ह्व॒श्वामि॑न्द्र॒ गोम॑तीम्॥२५॥

अ॒च्यु॑तां ब॒हुला॑श्च॒ श्रिय॑म्। स॒ हरि॑र्वसु॒वित्त॑मः। पे॒रुरि॑न्द्रा॒य
पि॒न्वते॑। ब॒ह्व॒श्वामि॑न्द्र॒ गोम॑तीम्। अ॒च्यु॑तां ब॒हुला॑श्च॒ श्रिय॑म्।
म॒ह्यमि॑न्द्रो॒ निय॑च्छतु। श॒तश्च॑ श॒ता अ॑स्य यु॒क्ता ह॑री॒णाम्।
अ॒र्वाडा॑ या॒तु वसु॑भी र॒श्मि॑रिन्द्रः। प्र॒मह॑माणो ब॒हुला॑श्च॒
श्रिय॑म्। र॒श्मि॑रिन्द्रः स॒वि॒ता मे॒ निय॑च्छतु॥२६॥

घृ॒तं ते॒जो म॑धु॒मदि॑न्द्रि॒यम्। म॒य्यय॑म॒ग्निर्द॑धातु। ह॒रिः प॑त॒ङ्गः
प॒टरी॑ सु॒पर्णः॑। दि॒वि॒क्षयो॑ नभ॑सा॒ य ए॒ति॑। स न॒ इन्द्रः॑

कामवरं ददातु। पञ्चारं चक्रं परिवर्तते पृथु। हिरण्यज्योतिः
सरिरस्य मध्ये। अजस्रं ज्योतिर्नभसा सर्पदेति। स न इन्द्रः
कामवरं ददातु। सप्त युञ्जन्ति रथमेकचक्रम्॥ २७ ॥

एको अश्वो वहति सप्तनामा। त्रिणाभि चक्रमजरमनर्वम्।
येनेमा विश्वा भुवनानि तस्थुः। भद्रं पश्यन्त उपसेदुरग्रे। तपो
दीक्षामृषयः सुवर्विदः। ततः क्षत्रं बलमोजश्च जातम्। तदस्मै
देवा अभि सन्नमन्तु। श्वेतः रश्मिं बोभुज्यमानम्। अपां
नेतारं भुवनस्य गोपाम्। इन्द्रं निचिंक्युः परमे व्योमन्॥ २८ ॥

रोहिणीः पिङ्गला एकरूपाः। क्षरन्तीः पिङ्गला एकरूपाः।
शतः सहस्राणि प्रयुतानि नाव्यानाम्। अयं यः श्वेतो रश्मिः।
परि सर्वमिदं जगत्। प्रजां पशून्धनानि। अस्माकं ददातु।
श्वेतो रश्मिः परि सर्वं बभूव। सुवन्मह्यं पशून् विश्वरूपान्।
पतङ्गमक्तमसुरस्य मायया॥ २९ ॥

हृदा पश्यन्ति मनसा मनीषिणः। समुद्रे अन्तः कवयो
विचक्षते। मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः। पतङ्गो वाचं

मनसा बिभर्ति। तां गन्धर्वोऽवदद्गर्भे अन्तः। तां द्योतमानाः
स्वर्यं मनीषाम्। ऋतस्य पदे कवयो निपान्ति। ये ग्राम्याः
पशवो विश्वरूपाः। विरूपाः सन्तो बहुधैकरूपाः।
अग्निस्ताः अग्रे प्रमुमोक्तु देवः॥ ३०॥

प्रजापतिः प्रजया संविदानः। वीतः स्तुकेस्तुके।
युवमस्मासु नियच्छतम्। प्रप्र यज्ञपतिन्तिर। ये ग्राम्याः
पशवो विश्वरूपाः। विरूपाः सन्तो बहुधैकरूपाः। तेषां
सप्तानामिह रन्तिरस्तु। रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय
सुवीर्याय। य आरण्याः पशवो विश्वरूपाः। विरूपाः सन्तो
बहुधैकरूपाः। वायुस्ताः अग्रे प्रमुमोक्तु देवः। प्रजापतिः
प्रजया संविदानः। इडाये सृतं घृतवच्चराचरम्। देवा
अन्वविन्दन्गुहा हितम्। य आरण्याः पशवो विश्वरूपाः।
विरूपाः सन्तो बहुधैकरूपाः। तेषां सप्तानामिह
रन्तिरस्तु। रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय॥ ३१॥

आत्मा जनानां विकुर्वन्तं विपश्चिं प्रजानां वसुधानीं विराजं चरन्तं गोमतीं मे नियच्छुत्वेकचक्रं

व्योमन्मायया देव एकंरूपा अष्टौ च॥११॥ [११]

सहस्रशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रपात्। स भूमिं
विश्वतो वृत्वा। अत्यंतिष्ठदशाङ्गुलम्। पुरुष एवेदं सर्वम्।
यद्धृतं यच्च भव्यम्। उतामृतत्वस्येशानः। यदत्रेनातिरोहति।
एतावानस्य महिमा। अतो ज्यायांश्च पूरुषः। [३२]

पादोऽस्य विश्वा भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि। त्रिपादूर्ध्व
उदैत्पुरुषः। पादोऽस्येहाम्भवात्पुनः। ततो विष्वङ्कामत्।
साशनानशने अभि। तस्माद्विराडजायत। विराजो अधि
पूरुषः। स जातो अत्यरिच्यत। पश्चाद्भूमिमथो पुरः। [३३]

यत्पुरुषेण हविषा। देवा यज्ञमतन्वत। वसन्तो
अस्यासीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः शरद्धविः। सप्तास्यासन्परि-
धयः। त्रिः सप्त समिधः कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः।
अबध्नन्पुरुषं पशुम्। तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन्। पुरुषं
जातमग्रतः। [३४]

तेन देवा अयंजन्त। साध्या ऋषयश्च ये। तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः।

सम्भृतं पृषदाज्यम्। पशूँस्ताँश्चक्रे वायव्यान्।
 आरण्यान्ग्राम्याश्च ये। तस्माँद्यज्ञात्सर्वहुतः। ऋचः सामानि
 जज्ञिरे। छन्दाँसि जज्ञिरे तस्माँत्। यजुस्तस्माँदजायत।
 [३५]

तस्मादश्वा अजायन्त। ये के चौभयादतः। गावो ह जज्ञिरे
 तस्माँत्। तस्माँज्जाता अजावयः। यत्पुरुषं व्यदधुः। कतिधा
 व्यकल्पयन्। मुखं किमस्य कौ बाहू। कावूरू पादावुच्येते।
 ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः। [३६]

ऊरू तदस्य यद्वैश्यः। पद्भ्याँ शूद्रो अजायत। चन्द्रमा
 मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च।
 प्राणाद्वायुरजायत। नाभ्या आसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णो द्यौः
 समवर्तत। पद्भ्यां भूमिर्दिशः श्रोत्राँत्। तथा लोकाँ
 अकल्पयन्। [३७]

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसस्तु
 पारे। सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः। नामानि

कृत्वाऽभि॒वदन्॒ यदास्ते॑। धा॒ता पु॒रस्ता॒द्यमु॑दाज॒हारः। श॒क्रः
 प्रवि॒द्वान्प्र॒दिश॑श्चत॒स्रः। तमे॒वं वि॒द्वान॒मृत॑ इ॒ह भ॑वति। नान्यः
 पन्था॑ अय॑नाय विद्यते। य॒ज्ञेन॑ य॒ज्ञम॑यजन्त दे॒वाः। तानि॒
 धर्मा॑णि प्रथ॒मान्या॑सन्। ते ह॒ नाकं॑ महि॒मानः॑ सचन्ते। यत्र
 पूर्वे॑ सा॒ध्याः सन्ति॑ दे॒वाः॥ [३८]

पूरुषः पुरोऽग्रतोऽजायत कृतोऽकल्पयन्नासं द्वे च (ज्यायानधि पूरुषः। अन्यत्र पूरुषः॥)॥१२॥

[१२]

अ॒द्भ्यः सम्भू॑तः पृथि॒व्यै रसा॑च्च। वि॒श्वक॑र्मणः॒ सम॑वर्तताधि॑।
 तस्य॒ त्वष्टा॑ वि॒दध॑द्रूपमे॑ति। तत्पु॒रुष॑स्य॒ विश्व॑माजा॒नम॑ग्रे॑।
 वेदा॒हमे॒तं पु॒रुषं॑ म॒हान्त॑म्। आ॒दि॒त्यव॑र्णं॒ तम॑सः॒ पर॑स्तात्।
 तमे॒वं वि॒द्वान॒मृत॑ इ॒ह भ॑वति। नान्यः पन्था॑ विद्यतेऽय॑नाय।
 प्र॒जाप॑तिश्चरति॒ गर्भे॑ अ॒न्तः। अ॒जाय॑मानो बहुधा विजा॑यते।
 [३९]

तस्य॒ धीराः॒ परि॑जानन्ति॒ योनि॑म्। मरी॑चीनां प॒दमि॑च्छन्ति
 वे॒धसः॑। यो दे॒वेभ्य॑ आत॑पति। यो दे॒वानां॑ पु॒रोहि॑तः।

पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मणे। रुचं ब्राह्मं
 जनयन्तः। देवा अग्रे तदब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्।
 तस्य देवा असन्वशे। ह्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यौ। अहोरात्रे
 पार्श्वे। नक्षत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मनिषाण।
 अमुं मनिषाण। सर्वं मनिषाण॥ [४०]

जायते वशे सप्त च॥१३॥ [१३]

भर्ता सन्प्रियमाणो बिभर्ति। एको देवो बहुधा निविष्टः।
 यदा भारं तन्द्रयते स भर्तुम्। निधाय भारं पुनरस्तमेति।
 तमेव मृत्युममृतं तमाहुः। तं भर्तारं तमु गोप्तारमाहुः। स
 भृतो प्रियमाणो बिभर्ति। य एनं वेद सत्येन भर्तुम्। सद्यो
 जातमुत जहात्येषः। उतो जरन्तं न जहात्येकम्॥४१॥

उतो बहूनेकमहर्जहार। अतन्द्रो देवः सदमेव प्रार्थः।
 यस्तद्वेद यत आबभूव। सन्धां च या९ सन्दधे ब्रह्मणैषः।
 रमते तस्मिन्नुत जीर्णे शयाने। नैनं जहात्यहः सु पूर्वेषु।
 त्वामापो अनु सर्वाश्चरन्ति जानतीः। वत्सं पयसा पुनानाः।

त्वमग्नि॑ ह॒व्य॒वाह॑ समि॒न्त्से। त्वं भ॒र्ता मा॑त॒रिश्वा॑
प्र॒जानाम्॑॥४२॥

त्वं य॒ज्ञस्त्वमु॑वे॒वासि॒ सोमः॑। तव॑ दे॒वा हव॑माय॑न्ति॒ सर्वे॑।
त्वमेको॑ऽसि ब॒हून्नु॒प्रवि॑ष्टः। नम॑स्ते अस्तु सु॒हवो॑ म ए॒धि।
नमो॑ वामस्तु शृ॒णुत॑ ह॒व मे। प्रा॑णा॒पाना॑वजि॒र स॒ञ्चर॑न्तौ।
ह॒वामि॑ वां ब्र॒ह्म॒णा तूर्त॑मेतम्। यो मां द्वेष्टि॒ तं ज॑हितं
यु॒वाना॑। प्रा॑णा॒पानौ सं॑विदा॒नौ ज॑हितम्। अ॒मुष्या॑सु॒नामा॑
सङ्ग॑साथाम्॥४३॥

तं मे॑ दे॒वा ब्र॒ह्म॒णा सं॑विदा॒नौ। व॒धाय॑ दत्तं तम॒ह ह॑नामि।
असं॑ज्ज॒जान॒ स॒त आ॑ब॒भूव॑। यं यं ज॒जान॒ स उ॑ गो॒पो अ॑स्य।
य॒दा भा॑रं त॒न्द्रय॑ते स भ॒र्तुम्। प॒रास्य॑ भा॒रं पुन॑रस्तमेति। तद्वै
त्वं प्रा॒णो अ॑भवः। म॒हान्भोगः॑ प्र॒जाप॑तेः। भुजः॑ क॒रिष्य॑माणः।
यद्दे॒वान्प्रा॑ण॒यो न॑व॥४४॥

एकं प्र॒जाना॑ङ्गसा॒था न॑व॥१४॥ [१४]

हरि॑ ह॒रन्त॑मनु॒यन्ति॑ दे॒वाः। वि॒श्वस्ये॑शा॒नं वृष॑भं म॒तीना॑म्।

ब्रह्म सरूपमनुमेदमागात्। अयं न मा विवंधीर्विक्रमस्व। मा
छिंदो मृत्यो मा वंधीः। मा मे बलं विवृहो मा प्रमोषीः।
प्रजां मा मे रीरिष आयुरुग्र। नृचक्षसं त्वा हविषा विधेम।
सद्यश्चकमानाय। प्रवेपानाय मृत्यवे॥४५॥

प्रास्मा आशा अशृण्वन्। कामेनाजनयन्पुनः। कामेन
मे काम आगात्। हृदयाद्धृदयं मृत्योः। यदमीषामुदः
प्रियम्। तदैतूपमामभि। परं मृत्यो अनु परेहि
पन्थाम्। यस्ते स्व इतरो देवयानात्। चक्षुष्मते
शृण्वते ते ब्रवीमि। मा नः प्रजां रीरिषो मोत
वीरान्। प्र पूर्य मनसा वन्दमानः। नाधमानो वृषभं
चर्षणीनाम्। यः प्रजानामेकराण्मानुषीणाम्। मृत्युं यजे
प्रथमजामृतस्य॥४६॥

मृत्यवे वीराश्चत्वारि च॥१५॥

[१५]

तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य। विश्वमा भासि
रोचनम्। उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा भ्राजस्वत एष ते

योनिः सूर्याय त्वा भ्राजस्वते ॥ ४७ ॥

[१६]

आ प्यायस्व मदिन्तम् सोम विश्वाभिरूतिभिः। भवा नः
सप्रथस्तमः ॥ ४८ ॥

[१७]

ईयुष्टे ये पूर्वतरामपश्यन् व्युच्छन्तीमुषसं मर्त्यासः।
अस्माभिरू नु प्रतिचक्ष्याऽभूदो ते यन्ति ये अपरीषु
पश्यान् ॥ ४९ ॥

[१८]

ज्योतिष्मतीं त्वा सादयामि ज्योतिष्कृतं त्वा सादयामि
ज्योतिर्विदं त्वा सादयामि भास्वतीं त्वा सादयामि ज्वलन्तीं
त्वा सादयामि मल्मलाभवन्तीं त्वा सादयामि दीप्यमानां
त्वा सादयामि रोचमानां त्वा सादयाम्यजस्रां त्वा सादयामि
बृहज्ज्योतिषं त्वा सादयामि बोधयन्तीं त्वा सादयामि जाग्रतीं
त्वा सादयामि ॥ ५० ॥

[१९]

प्रयासाय स्वाहाऽऽयासाय स्वाहा वियासाय स्वाहा
 संयासाय स्वाहोद्यासाय स्वाहाऽवयासाय स्वाहा शुचे
 स्वाहा शोकाय स्वाहा तप्यत्वै स्वाहा तपते स्वाहा
 ब्रह्महत्यायै स्वाहा सर्वस्मै स्वाहा॥५१॥

[२०]

चित्तं सन्तानेन भवं यक्रा रुद्रन्तनिम्ना पशुपतिः
 स्थूलहृदयेनाग्निः हृदयेन रुद्रं लोहितेन शर्वं मर्तस्त्राभ्यां
 महादेवमन्तः पार्श्वेनौषिष्ठहनः शिङ्गीनिकोश्याभ्याम्॥५२॥

[२१]

तच्छुं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीः
 स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्।
 शं नो अस्तु द्विपदै। शं चतुष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः
 शान्तिः॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>